EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 29.6.2023
COM(2023) 355 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Seitsemästoista vuosikertomus (2022) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Seitsemästoista vuosikertomus (2022) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävä tuki perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 389/2006[1], jäljempänä ’tukiasetus’. Asetuksessa säädetään, että tuesta on vuosittain raportoitava neuvostolle ja Euroopan parlamentille.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Tukiasetuksen mukaisiin toimiin on ohjelmasuunnitelmassa osoitettu vuoden 2006 ja vuoden 2022 lopun välillä 656 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 toimintaohjelmaan oli sidottu lokakuussa 2022 kaikkiaan 33,4 miljoonaa euroa[2]. Vuosia 2021–2027 koskeva monivuotinen rahoituskehys on tarjonnut ohjelmalle monivuotiset puitteet vahvistamalla sille vakaan vuotuisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellinen ja tarkoitettu siirtymävaihetta varten, ja sillä pyritään valmistelemaan ja helpottamaan tarpeen mukaan unionin säännöstön soveltamista kaikilta osin Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla Kyproksen tasavallan alueilla sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu. Sekä tukiasetuksessa että monivuotisesta rahoituskehyksestä annetussa neuvoston asetuksessa N:o 2020/2093[3] on sallittu ohjelman tarkistaminen siinä tapauksessa, että yhdistyminen toteutuu.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan ja joilla unionin säännöstön soveltamista on lykätty väliaikaisesti liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 10 nojalla. Tuki pannaan täytäntöön suoralla ja välillisellä hallinnoinnilla.

Komissio toimii poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Tuen antaminen ei tarkoita sitä, että alueilla tunnustettaisiin jokin muu viranomainen kuin Kyproksen tasavallan hallitus. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä, mutta samalla on noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatteita. EU:n rahoittamissa tukiohjelmissa tehtäisiin normaaleissa olosuhteissa tuensaajamaan hallituksen kanssa sopimuksia, joilla vahvistettaisiin tuen kehittämisen oikeudellinen kehys. Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävästä tuesta tällaisia sopimuksia ei voida tehdä. Toiminnan luonteesta johtuvien riskien hallinta ja vähentäminen ovat komission vastuulla. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin

[1] Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006, annettu 27 päivänä helmikuuta 2006, rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta (EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 13 päivänä joulukuuta 2021, Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevan toimintaohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2021 (C(2021) 8905).

[3] Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (EUVL L 433I, 22.12.2020, s. 11).

toimenpiteisiin sisältyvät sopimusten tiivis seuranta ja tuensaajien tukeminen, tarkistetut maksuehdot sekä varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin. Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Vaikutuksen varmistamiseksi Kyproksen turkkilaisen yhteisön on sitouduttava täysin valmisteluihin, joiden avulla unionin säännöstö voidaan ottaa käyttöön ja sen täytäntöönpanon lykkääminen lopettaa pöytäkirjan 10 mukaisesti, kun tilanne on saatu ratkaistua.

Alueilla, jotka eivät ole Nikosian tosiasiallisessa hallinnassa, ohjelmaryhmä työskentelee EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin. Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia, seminaareja ja lehdistötilaisuuksia sekä pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella ja jakaa tietoa myös tukiohjelmasta. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettava EU:n infopiste (Infopoint) toteuttaa erilaisia viestintä- ja näkyvyystoimia sekä tarjoaa tietoa EU:n politiikoista, painopistealueista ja toimista, joilla tuetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä ja edistetään eurooppalaista kulttuuria.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Komissio jatkaa tukiasetuksen täytäntöönpanoa yleisenä tavoitteenaan jälleenyhdistymisen tukeminen. Jos Kyproksen ongelmassa päästään kattavaan sovintoratkaisuun, neuvosto päättää komission ehdotuksen pohjalta yksimielisesti tarvittavista muutoksista tähän asetukseen.

Vuonna 2022 toteutettuihin toimiin lukeutui useiden vakiintuneiden ja onnistuneiden hankkeiden jatkaminen. Tällaisia hankkeita olivat esimerkiksi EU:n stipendit ja luottamusta lisäävät toimet kulttuuriperintöä käsittelevän teknisen komitean ja kateissa olevien henkilöiden komitean tukemiseksi. Erillisellä välineellä rahoitettiin edelleen yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden aloitteita.

Avustuksina myönnettävä tuki on edelleen ohjelman tärkeä ominaispiirre. Tärkeimmille sovintoa valmisteleville talouden aloille annettua apua vahvistettiin hankkeilla, jotka tukevat yksityisen sektorin, maaseudun ja henkilöresurssien kehittämistä. Lisäksi jatkettiin toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa konkreettista edistystä eläintautien hävittämisessä ja elintarviketurvallisuuden parantamisessa.

Komissio jatkoi ponnistelujaan auttaakseen Kyproksen turkkilaista yhteisöä noudattamaan vaatimuksia, jotka on asetettu komission vuonna 2021 hyväksymien kahden toimenpiteen paketissa. Toinen toimenpiteistä koskee nimen ”Χαλλούμι” (Halloumi) / ”Hellim” rekisteröimistä suojattuna alkuperänimityksenä ja toinen ehtojen vahvistamista tämän tuotteen liikkumiselle vihreän linjan yli. Elintarvikealan toimijoita on tuettu huomattavin toimin niiden valmistautuessa ensimmäisiin suojattua alkuperänimitystä koskeviin tarkastuksiin. Komissio perusti myös halloumi-/hellim-juustoja käsittelevän epävirallisen työryhmän, johon kuuluu sidosryhmiä Kyproksen molemmista yhteisöistä.

Tuensaajien valmiuksissa panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön kokonaisvaltaisen ratkaisun voimaantulon jälkeen on edelleen huomattavia puutteita. Kyproksen turkkilainen yhteisö on kuitenkin edistynyt edelleen hyvin useilla osa-

alueilla ja ymmärtää nyt aiempaa paremmin, millaisia haasteita täytäntöönpanoon liittyy.

Komission joulukuussa 2013 irtisanoma Famagustan viemäriverkoston rakentamissopimus aiheuttaa edelleen ongelmia. Riita-asia entisen urakoitsijan kanssa saatettiin välimiesmenettelyyn vuonna 2017. Välimiesoikeus antoi heinäkuussa 2022 lopullisen päätöksensä, jonka urakoitsija riitautti belgialaisissa tuomioistuimissa. Samaan aikaan urakkaan liittyvät korjaustyöt jatkuivat vakaasti.

Komissio huolehti edelleenkin, että tukiohjelmalla saavutettiin tuloksia covid-19-pandemian seurauksista ja Kyproksen turkkilaisen yhteisön haastavasta sosioekonomisesta tilanteesta huolimatta. Ohjelmassa jatkettiin covid-19-hätäpaketin täytäntöönpanoa. Hätäpaketin avulla tarjottiin kiireellisimmin tarvittuja lääkinnällisiä tarvikkeita, taloudellista tukea yrityksille sekä asiantuntijaneuvontaa Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle.

Vuoden lopussa tukiohjelman puitteissa oli voimassa 159 sopimusta.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen jälleenyhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, yhteyksien parantamisessa yhteisöjen välillä ja EU:n kanssa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon.

Tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2022 toteutettiin seuraavia toimia:

4.2.1. Tavoite 1: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen

UNDP jatkoi paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen (Local Infrastructure Facility – LIF) täytäntöönpanoa komission allekirjoittamilla, yhteensä 33,2 miljoonan euron avustussopimuksilla. Rahoitusvälineellä tuetaan tärkeiden paikallisten infrastruktuuri-investointien valmistelua ja toteutusta.

Vuonna 2022 paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen puitteissa oli käynnissä 14 ensisijaista hanketta. Kormakitiksen yhteistyökeskuksen rakentamisessa ja Mórfoun jätevedenpuhdistamon laajentamisessa edistyttiin merkittävästi. Myös Kouklian tekojärven kunnostustyöt aloitettiin. Yhteisöjen yhteistä aurinkovoimalaa koskevan toteutettavuustutkimuksen pohjustamiseksi toteutettiin useita toimenpiteitä.

Vesialalla saatettiin uuden Nikosian kokoojaviemärin rakennustyöt päätökseen marraskuussa 2021, ja hankkeen virheilmoitusaika päättyi joulukuussa 2022. Hankkeessa rakennettiin 13 kilometrin pituinen viemäri, jota pitkin jätevedet kulkevat Nikosian alueelta yhteisöjen yhteiseen Nikosian jätevedenpuhdistamoon. Jätevedenpuhdistamo on EU:n rahoittama hanke, joka valmistui vuonna 2013. Hankkeella vähennetään pohjavesien saastumista ja suojellaan yhteisiä vesivaroja koko saarella.

Famagustan viemäriverkkojen korjaustyöt aloitettiin heinäkuussa 2021, ja työt käynnistyivät konkreettisesti tammikuussa 2022. Hankkeen tavoitteena on korjata suuri määrä alkuperäisen hankkeen virheitä ja parantaa järjestelmän laatua ja toimivuutta. Hanke eteni merkittävästi vuoden 2022 aikana, ja noin 70 prosenttia suunnitellusta putkistosta on asennettu. Hankkeen odotetaan valmistuvan vuoden 2023 lopulla.

Kaatopaikan laajentamista ja kaatopaikan kaasunpoistolaitosta koskevien muutettujen urakkasopimusten virheilmoitusaika päättyi tammikuussa 2022, jolloin laitos luovutettiin kokonaan Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle.

Tuensaaja ei ole valitettavasti parantanut kaatopaikkalaitoksen toimintaa ja hallinnointia, vaan sen noudattamat jätehuoltokäytännöt ovat edelleen huonoja. Se ei myöskään ole käyttänyt suotoveden käsittelylaitosta. Tämä on vääjäämättä vähentänyt merkittävästi investointikohteen arvoa. Tuensaaja käynnisti ilman komission osallistumista kaksi tarjouskilpailua kaatopaikan toiminnan ulkoistamiseksi. Molemmat tarjouskilpailut kuitenkin peruttiin, joten jätealan hallinto ja tulevaisuus ovat edelleen epäselviä. Komissio on pyrkinyt jatkuvasti tukemaan tuensaajaa tilanteen korjaamiseksi.

EU:n rahoittaman integroidun kiinteän jätteen käsittelysuunnitelman mukaisilla avustuksilla autetaan kahdeksaa paikallisyhteisöä parantamaan jätehuoltoinfrastruktuuriaan, ja avustusten toteutus on loppuvaiheessa.

Paikallisia teknisiä valmiuksia ympäristön laadun seuraamiseen parannettiin uudistamalla ilmanlaadun seurantaverkkoa, perustamalla ilman ja polttoaineen laadunvalvonnan vertailulaboratorio ja tarjoamalla valmiuksien kehittämiseen tähtääviä toimia. Ilmanlaadun seurantaverkko, joka oli täydessä toiminnassa koko vuoden 2022 ajan, mittaa nyt yhä useampia epäpuhtauksia. Myös mittauspaikkojen määrä on kasvanut.

Televiestintäalalla jatkettiin uuden lähetysinfrastruktuurin rakentamista, ja sen odotetaan valmistuvan vuoden 2023 loppuun mennessä. Tämä EU:n rahoittama hanke on tarpeen, jotta Kyproksen turkkilaisen yhteisön kaikki analogiset televisiolähetykset saadaan siirrettyä pois 700 MHz:n taajuusalueelta. Viime kädessä hankkeen avulla voidaan jakaa 700 MHz:n taajuusalue esteettömästi 5G-matkaviestinpalveluille ja edistää Kyproksen turkkilaisen yhteisön digitalisoitumista.

4.2.2. Tavoite 2: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Tukiohjelmassa jatkettiin covid-19-pandemian kielteisten taloudellisten vaikutusten torjuntaa ja tuettiin edelleen Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristöä.

Northern Ireland Cooperation Overseas -organisaation (NI-CO) avulla toteutettava hanke ”Innovatiivinen yrittäjyys ja vuoropuhelu” oli tärkein väline, jolla tuettiin yksityistä sektoria muun muassa elpymisessä covid-19-pandemiasta. Avustusjärjestelmästä ”Työpaikkojen turvaaminen ja luominen” tuettiin vuonna 2022 sataa menestyvää pk-yritystä, joista kullekin myönnettiin rahoitusta enintään 60 000 euroa. Tämän lisäksi vuonna 2021 tuettiin 770:tä mikroyritystä 1 500 eurolla kutakin.

Tuoteturvallisuuden alalla edistyttiin merkittävästi. Maaliskuussa 2022 käynnistettiin markkinavalvontaa koskeva teknisen avun hanke, jonka tavoitteena on ottaa käyttöön uusia käytäntöjä ja parantaa nykyisiä metrologian, standardoinnin, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin aloilla. Hankkeella parannetaan Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristöä ja varmistetaan, että paikallisesti tuotetut tuotteet ovat EU:n standardien mukaisia.

Maaseudun kehittämisen alalla 189 viljelijälle tarjottiin tilanhoitoa ja siihen liittyviä aiheita koskevaa ammatillista koulutusta. Koulutusinvestointeja täydennettiin maaseudun kehittämisen alan parantamiseen tähtäävillä 55 avustuksella, joiden täytäntöönpano eteni viimeiseen vaiheeseen. Lisäksi käynnistettiin tutkimusta ja

esittelyä koskeva pilottiohjelma, jonka tarkoituksena on kuroa umpeen tieteen, tarpeiden ja käytäntöjen välinen kuilu neljällä määritellyllä pilottialalla, joihin kuuluu myös suojattua alkuperänimitystä ”Halloumi”/”Hellim” koskeva järjestelmä.

Elintarviketurvallisuutta ja kriisivalmiutta koskevan teknisen avun hankkeen täytäntöönpanoa jatkettiin, ja hanke vaikuttaa vihreän linjan yli käytävään kauppaan sekä halloumi-/hellim-juustoja koskevan paketin täytäntöönpanoon. Tukea myönnettiin 28:lle elintarvikealan toimijalle toimintasuunnitelmien laatimiseen ja toteuttamiseen EU:n vaatimusten täyttämiseksi. Maatilojen sertifiointiprosessi käynnistettiin, ja vuoden 2022 loppuun mennessä sertifioitiin 11 maatilaa ja arvioitiin 26 muuta maatilaa.

Ensisijaisia tauteja eli bruselloosia ja tuberkuloosia koskeva kolmas laajamittainen näytteenotto ja eläinten testaus saatiin päätökseen. Komissio tarjosi näytteenottoa ja testausta varten laboratoriotestejä, eläinlääkinnällisiä tarvikkeita ja palveluja. Tämän seurauksena bruselloosin esiintyvyys karjassa väheni edelleen niin, että vuoden 2022 loppuun mennessä sen esiintyvyys oli noin 2 prosenttia.

EU:n tuella saatiin myös yhä enemmän yksityisiä eläinlääkäreitä mukaan valvonnan toteuttamiseen.

Koulutusalalla tukea jatkettiin osa-alueilla, jotka liittyvät olennaisesti valmiuksien lisäämiseen työmarkkinoilla, muun muassa luonnontieteellisen koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja elinikäisen oppimisen kautta. Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien monivuotisen kehittämishankkeen ensimmäinen vaihe päättyi, ja sen aikana saavutettiin konkreettisia tuloksia. Muiden saavutusten ohella ensimmäisen vaiheen aikana autettiin kehittämään 20 opetussuunnitelmapakettia tarkistettuja ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmia varten sekä uusi testaus- ja arviointimekanismi ammatillista koulutusta varten. Hanketta jatkettiin vielä kahdella vuodella.

Luonnontieteiden koulutuksen alalla 34:lle keskiasteen koululle ja 12 ammatilliselle oppilaitokselle hankittiin tiedelaboratorioihin tarkoitettuja välineitä yhteensä 77 laboratorioon ja yhteen ammatillisen koulutuksen resurssikeskukseen. Tämä paransi nuorten mahdollisuuksia luonnontieteiden oppimiseen. Aiempina vuosina 48:aan alemman perusasteen kouluun toimitettiin tiedelaboratorioiden laitteita. Opettajien ja koulujen johtajien ammatillista kehittymistä tehostettiin perustamalla kouluttajaryhmä. Yhteensä 1 468 perus- ja keskiasteen opettajaa, rehtoria ja koulunjohtajaa sai koulutusta muun muassa oppilaskeskeisestä oppimisesta ja opetuksesta, tiedelaboratorion käytöstä ja vuorovaikutteisista lähestymistavoista kielten oppimisessa. Parhaillaan tehdään analyyseja, joilla pohjustetaan tulevaa tukea elinikäiselle oppimiselle, erityisopetukselle ja tutkinnoille.

Maailmanpankin kanssa allekirjoitettiin uusi sopimus, jossa keskitytään tukemaan edelleen makrotalouden seurantaa, helpottamaan kaupan menettelyjä ja vihreän linjan ylittävää kauppaa, parantamaan Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristöä ja antamaan teknistä tukea keskeisillä tilastoaloilla.

Tilastoalalla käynnistettiin syyskuussa 2022 Tanskan tilastokeskuksen kanssa toteutettava teknisen avun hanke, jonka tavoitteena on parantaa operatiivista toimintaa ja tietolähteiden hallintaa. Tätä ennen toimitettiin tietoteknisiä laitteita ja erikoisohjelmistoja, jotta voidaan parantaa tuotettavia tilastotietoja EU:n standardien mukaisesti. Hankkeita täydennettiin komission teknisen avun TAIEX-ohjelmasta ja Maailmanpankilta saatavalla kohdennetulla tuella. Kaikki nämä toimet muodostavat

kattavan EU:n strategian, jolla pyritään parantamaan tilastojen toimittamista Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä, mikä on olennaista pyrittäessä helpottamaan yhdistymiseen valmistautumista.

4.2.3. Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen

Kateissa olevien henkilöiden komitea, jota tuetaan tukiohjelmasta UNDP:n kanssa tehdyn avustussopimuksen mukaisesti, jatkoi kenttä- ja laboratoriotyötään. Kateissa olevia henkilöitä on yhteensä 2 002, ja kateissa olevien henkilöiden komitea oli vuoden 2022 loppuun mennessä kaivanut esiin 1 196 henkilön jäännökset. Näistä 1 029 on tunnistettu geneettisesti ja luovutettu takaisin perheille.

Joulukuussa 2022 allekirjoitettiin uusi, 2,6 miljoonan euron suuruinen avustussopimus, josta rahoitetaan komitean toimintaa vuonna 2023. EU on tukenut vuosina 2006–2022 komitean toimintaa kaiken kaikkiaan 35,8 miljoonalla eurolla, mikä on 75 prosenttia kaikesta komitean saamasta rahoituksesta kyseisenä ajanjaksona.

Kulttuuriperintöä käsittelevän yhteisöjen yhteisen teknisen komitean vastuulla oleva kulttuuriperinnön suojelu oli edelleen avainasemassa sovittelua ja luottamuksen rakentamista koskevissa toimissa, joita tuettiin tukiohjelmasta. Vuonna 2022 saatiin päätökseen 16 hanketta. Kulttuuriperintöohjelmalle on myönnetty EU:n varoja yhteensä noin 24 miljoonaa euroa. Eri puolilla saarta on yli 120 kulttuuriperintökohdetta, jotka on voitu konservoida, suojata fyysisesti tai kunnostaa tai joiden rakenteita on voitu tukea näillä varoilla.

Joulukuussa 2022 allekirjoitettiin uusi, miljoonan euron avustussopimus, jolla jatketaan EU:n rahoittamaa teknisten komiteoiden tukivälinettä. Tuen täytäntöönpanosta vastaa UNDP. Vuodesta 2019 lähtien tukivälineestä on rahoitettu yli kymmenen teknisten komiteoiden hanketta, muun muassa toteutettavuustutkimuksia ja muita tutkimuksia, työpajoja ja näyttelyjä.

United World Colleges -järjestö (UWC) toteutti onnistuneesti yhteisöjenvälisen stipendiohjelman pilottivaiheen, jonka jälkeen jatkona aiempien vuosien hyville kokemuksille molemmista yhteisöistä valittiin 12 opiskelijaa vuonna 2022 suorittamaan kansainväliseen ylioppilastutkintoon tähtäävä ohjelma eri maissa. UWC:n toteuttamiin toimiin sisältyy myös yhteisöjenvälistä nuorisotoimintaa ja lyhyitä kursseja, joiden tavoitteena on voimaannuttaa nuoria toteuttamaan myönteisiä muutoksia yhteisöissään.

Kansalaisyhteiskunnan tukemista jatkettiin vuonna 2022. Kansalaisjärjestöille suunnatulla teknisellä avulla (Civic Space -hanke) kehitettiin edelleen kansalaisjärjestöjen valmiuksia, edistettiin kansalaisyhteiskunnan kehittämiselle suotuisaa ympäristöä sekä kannustettiin verkostoitumiseen ja yhteisiin toimiin Kyproksen kreikkalaisen yhteisön ja EU:n muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Civic Space -hankkeen työstä on saatu myönteistä palautetta, ja siksi hanketta on jatkettu vielä kahdella vuodella.

Uusi Kyproksen kahdeksatta kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmaa koskeva ehdotuspyyntö käynnistettiin onnistuneesti maaliskuussa 2022, ja sille on varattu määrärahoja yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Ehdotuspyynnössä keskityttiin tukitoimiin kolmella alalla, jotka koskevat yhteisöjen yhteisiä tutkimustoimia, yhteisöjen yhteisiä luottamuksen rakentamista koskevia toimia ja kansalaisyhteiskunnan lujittamista Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä. Myöntämismenettely oli käynnissä vuoden 2022

lopulla. Edellisessä ehdotuspyynnössä avustusta saaneet 12 hanketta siirtyivät täytäntöönpanovaiheeseen, minkä ansiosta kansalaisyhteiskunta pystyi toteuttamaan keskeisiä tukitoimia ja edistämään kansalaistoimintaa.

Human Rights Platform -järjestö käytti edelleen onnistuneesti EU:n varoista myönnettyä suoraa avustusta. Järjestön tärkeimmissä toimissa keskityttiin ihmiskaupan torjuntaan, pakolaisten oikeuksiin, hlbtiq+-henkilöiden oikeuksiin, sidosryhmien osallistumiseen, säilöönotto-olosuhteisiin ja suojeluun kidutukselta. Järjestö oli mukana saattamassa ensimmäistä ihmiskauppatapausta Kyproksen turkkilaisen yhteisön tuomioistuinten käsiteltäväksi, ja asiasta annettiin tuomio. Lisäksi järjestö tarjosi tukea ihmisoikeusloukkausten uhreille ja vahvisti kansalaisyhteiskunnan valmiuksia käsitellä yleisesti ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

Goethe-Institut tuli vuonna 2022 British Councilin tilalle EU:n stipendiohjelman täytäntöönpanokumppaniksi. Huhtikuussa 2022 tehtiin Goethe-Institutin kanssa 5 miljoonan euron suuruinen avustussopimus. Kyproksenturkkilaisille opiskelijoille myönnettiin vuoden aikana 159 stipendiä EU:n jäsenvaltioiden yliopistoissa opiskelua varten, ja ensimmäinen EU:n stipendin saanut kyproksenturkkilainen pääsi College of Europeen.

Opiskelijoille on myönnetty vuodesta 2007 lähtien yli 2 000 stipendiä yli 100 yliopistoon ja 23:een EU:n jäsenvaltioon. Näillä stipendeillä tuettiin korkeakouluopiskelijoita perusopintojen ensimmäisenä vuonna, maisteri- tai tohtoriohjelmiin osallistuvia jatko-opiskelijoita sekä tutkijoita ja ammattilaisia, jotka halusivat kehittää edelleen kielitaitoaan ja ammatillisia taitojaan EU:n eri jäsenvaltioissa.

EU:n Infopointia hallinnoi EUPSO-toimisto yhdessä Euroopan komission Kyproksen-edustuston kanssa. EU:n Infopoint sai EU:lle vuoden 2022 aikana paljon näkyvyyttä sekä verkossa että verkon ulkopuolella toteuttamillaan toimilla. Se käsitteli yli 20:tä EU:hun liittyvää aihetta, joita olivat muun muassa sukupuolten tasa-arvo, sukupuolistunut väkivalta, hlbtiq+-henkilöiden oikeudet, vammaisten henkilöiden oikeudet, disinformaatio sekä työterveys ja -turvallisuus.

EU:n Infopoint järjesti 35 tapahtumaa, joihin osallistui yli 16 000 henkilöä. Tapahtumien osallistujamäärät kasvoivat hieman edellisiin vuosiin verrattuna. Lisäksi toteutettiin 14 julkaisua, 69 infografiikkaa ja 12 audiovisuaalista tuotetta, joissa keskityttiin EU:n ensisijaisiin tavoitteisiin Kyproksessa. EU:n Infopointin sosiaalisen median vierailijamäärä lisääntyi edelleen. Vuonna 2022 EU:n Infopointin Facebook-sivusto sai noin 1 000 uutta seuraajaa.

4.2.5. Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon

TAIEX-ohjelmaa käytetään tukiasetuksen tavoitteiden 5 ja 6 täytäntöönpanoon. Sillä autetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon. Tavoitteena on, että täytäntöönpanon lykkääminen voidaan lopettaa heti, kun kokonaisvaltainen ratkaisu saadaan voimaan.

TAIEX-ohjelma on edelleen tärkeä väline, jolla edistetään tukiohjelman tavoitteita. Vuonna 2022 ohjelmasta tarjottiin jatkuvaa tukea 12:lla unionin säännöstön aihealueella järjestämällä tapahtumia sekä verkossa että paikan päällä. Lisäksi

TAIEX-ohjelman terveysasiantuntijat antoivat säännöllisesti covid-19-pandemiaan liittyvää apua. Kaikkiaan järjestettiin 151 TAIEX-tapahtumaa eli saman verran kuin edellisenä vuonna. Lisäksi kehitettiin tietokanta kaikista TAIEX-ohjelman tuella laadituista oikeudellisista teksteistä ja jatkettiin ponnisteluja kääntämisen ja tulkkauksen laadun parantamiseksi Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

TAIEX-ohjelman tukea vihreän linjan yli käytävälle kaupalle (neuvoston asetus (EY) N:o 866/2004) jatkettiin. Komission valtuuttamat riippumattomat asiantuntijat suorittivat säännöllisesti tuoreiden hedelmien ja vihannesten, perunoiden, hunajan ja kalan tarkastuksia. Lisäksi vihreän linjan ylitti vuonna 2022 ensimmäistä kertaa muita kuin eläinperäisiä jalostettuja elintarvikkeita yhteensä kuutta eri tyyppiä, jotka ovat oliiviöljy, tahini, halva, johanneksenleipäpuusiirappi, hillot ja hedelmämehu. TAIEX-ohjelman asiantuntijat olivat keskeinen taustavoima, ja he varmistivat EU:n tason standardit ja laadun tekemällä laitoksille asianmukaisia vaatimustenmukaisuuden tarkastuksia.

Komissio pyrki myös poistamaan vihreän linjan yli käytävän kaupan esteitä varmistamalla hiljattain käyttöön otettujen tarkastusjärjestelmien sujuvan täytäntöönpanon, sillä niissä vaaditaan nyt kaikille hedelmille ja vihanneksille kasvinterveystodistuksia.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Komissio allekirjoitti oikeudellisia sitoumuksia vuonna 2022 yhteensä 27,2 miljoonan euron arvosta.

4.3.2. Maksut

Maksuja oli vuonna 2022 yhteensä 40,6 miljoonaa euroa (38 miljoonaa euroa vuonna 2021).

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön toteuttama seuranta on erittäin tiivistä, ja siihen kuuluu jatkuvaa yhteydenpitoa toimeksisaajien kanssa, tarkastuksia, paikan päällä järjestettäviä kokouksia ja ohjauskomitean kokouksia. Avustustukiryhmän tekninen tuki auttoi komissiota edelleen avustussopimusten täytäntöönpanon seurannassa. Samalla ryhmä tuki avustuksensaajia näiden soveltaessa avustussopimusten täytäntöönpanoa, myös sekundaarista hankintaa, koskevia EU:n sääntöjä.

Lisäksi komissio toteuttaa lukuisia muita sopimuksia välillisen hallinnoinnin kautta. Toteuttamisesta vastaavat tahot, kuten UNDP, Maailmanpankki, Goethe-Institut ja Northern Ireland Co-operation Overseas -organisaatio (NI-CO), raportoivat komissiolle puitesopimusten mukaisesti. Komissio osallistuu tiiviisti kyseisten toimien päivittäiseen seurantaan.

4.5. Tarkastukset

Sisäisen tarkastuksen osaston vuonna 2017 tekemän viimeisimmän tarkastuksen suositukset, jotka liittyvät julkisia hankintoja koskeviin sisäisiin valvontajärjestelyihin, on pantu kaikilta osin täytäntöön.

4.6. Arviointi

Tulosperusteisen seurannan hanke saatiin päätökseen vuonna 2022. Siinä tarkasteltiin valittuja toimia ja järjestettiin suunnitellut koulutukset sidosryhmien sisäisen valvonnan valmiuksien parantamisesta. Tulosperusteisen seurannan asiantuntijat antoivat merkityksellisyyteen, tehokkuuteen, vaikuttavuuteen ja kestävyyteen liittyviä suosituksia, jotka sisällytettiin sekä arvioituihin että muihin toimiin.

Komissio julkaisi vuonna 2022 komission yksiköiden valmisteluasiakirjan[4] tukiohjelman arvioinnin tuloksista. Arvioinnissa esitettiin riippumaton arvio ja näyttöä siitä, miten tukiasetuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa edistyttiin vuosina 2013–2018. Arvioinnissa todettiin, että tukiohjelmaa voidaan pitää erittäin merkityksellisenä ja – Kyproksen turkkilaiseen yhteisöön liittyvät erityisolosuhteet huomioon ottaen – myös melko onnistuneena aloitteena, joka on tuottanut huomattavaa EU:n tason lisäarvoa.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Kaiken kaikkiaan vuonna 2022 järjestettiin 584 näkyvyys- ja viestintätoimea EU:n työn esittelemiseksi. Komissio julkaisi esitteen covid-19-pandemian seurauksena myönnettävästä EU:n tuesta; yksityisen sektorin kehittämistä käsittelevän esitteen laatimista jatkettiin.

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin kokouksia sekä kasvokkain että verkossa. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkastamisessa ja yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden työn helpottamisessa. Komissio kokoontuu säännöllisesti pysyvän edustuston kanssa.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa tukiasetuksen mukaisen avun antamista Kyproksen jälleenyhdistymisen helpottamiseksi ja edistää Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä työllä, jota se tekee asetuksessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 2022 avustamisessa keskityttiin edelleen aloihin, joilla unionin säännöstön tulevaan noudattamiseen liittyy erityisiä ongelmia.

Tiedot aiemmin myönnetyistä tuista ja hankkeiden kypsyysaste otetaan edelleen huomioon tulevassa ohjelmasuunnittelussa. Toimissa keskitytään vaikutusten lisäämiseen painopistealueilla toteuttamalla vähemmän mutta entistä kattavampia toimia.

Komissio on tarpeen mukaan valmis ottamaan käyttöön myös tukiohjelman piiriin kuuluvia resursseja YK:n alaisuudessa toteutettavien sovintoneuvottelujen tukemiseksi.

[4] KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA Evaluation of the Aid Programme for the Turkish Cypriot community (2013–2018) – Euroopan unionin julkaisutoimisto (europa.eu).